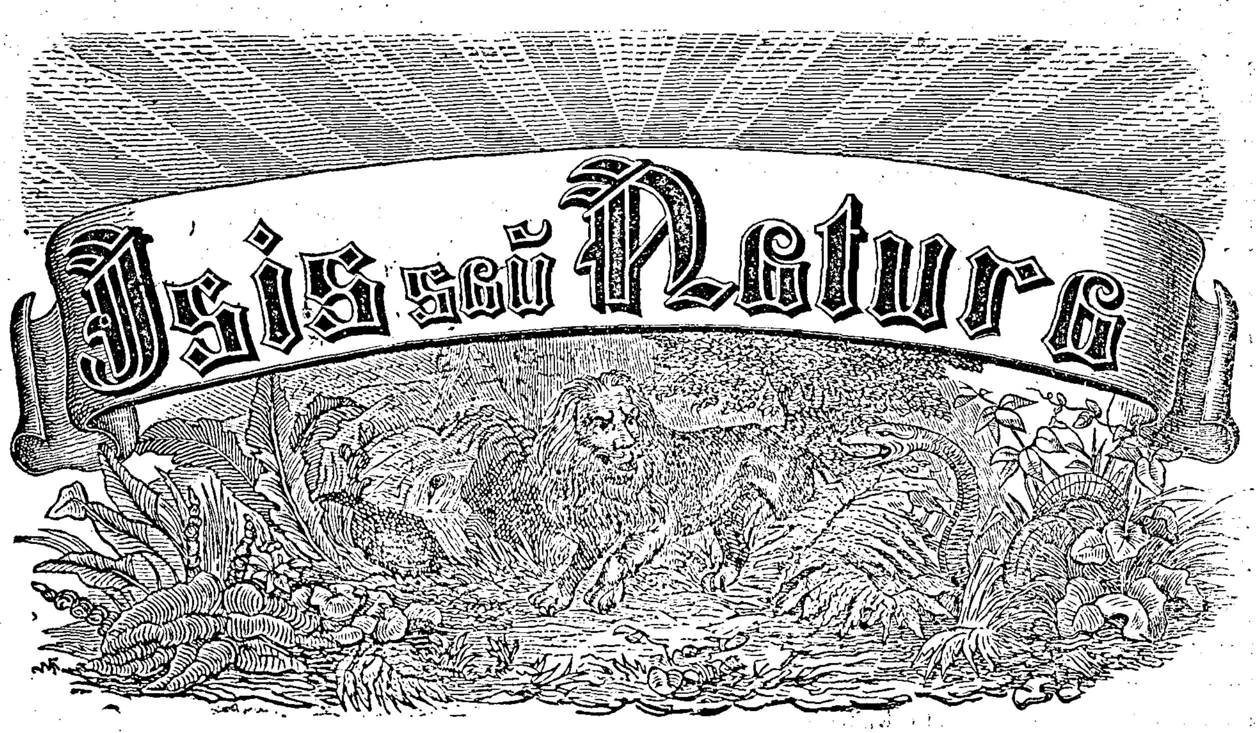

JURNAL

ПЕНТРУ РЕСПÎНДІРЕА ШТІІНЦЕЛОР NATУРАЛЕ ШІ ESAKTE

în toate класеле.

Редіџсatŭ

de

Професор Doktop Іѕліѕ Барат.

№ 46.	**(Anѕл întiiŭ)**	**Бѕkѕpeштĭ.**	**Dekembpie 8, 1856.**

Копріndepe: Zахарѕлŭ ші istopiea natѕpaлѣ a лѕĭ. — O opѣ tepiвiлѣ în fѕndѕлŭ mѣpiĭ. — Komѕnikaцiѕnĭ штiinцifiчe miчĭ.

Zахарѕлŭ ші istopiea лѕĭ.

Артiкoлѕлŭ II.

Zахарѕлŭ de tpestie.

Планта *tpestia de zaxapŭ* (saccharum officinarum) прокѕръ akѕmŭ oameniлорŭ чea maĭ mape napte din zaxapѕлŭ kape 'лŭ konsѕmŭ, къчĭ din toatъ kъtimea zaxapѕлѕĭ kape se продѕче пе fie-kape anŭ, $^{11}/_{12}$ konsistŭ în zaxapŭ tpestie. De ші kѕлтѕpa aчesteĭ планте înfлopeшte akѕmŭ în Amepika, kѕ toate aчestea natpia eĭ nѕ e Amepika, чi Kontinentѕлŭ векiŭ. În Opientŭ epa kѕnoskѕtъ de mѕлцĭ sekoлĭ, în Kina ші н insѕлеле Oчeanieĭ aчeastъ плантъ epa kѕлтiвatъ în dimensiѕnĭ mapĭ; dap kѕpiosŭ! Nічĭ Елenii nічĭ Pomanii n'aŭ kѕnoskѕt zaxapŭ. Ба înkъ aчeштĭ din ѕpmъ, kape aŭ fъkѕtŭ diffepite inвaziѕnĭ în Opientŭ ші aŭ kъштirat maĭ mѕлте tpiѕmfѕpĭ, n'aŭ штiѕtŭ a adѕчe d'akoлo tpofea чea maĭ imnoptantъ adikъ планта de zaxapŭ! Tokmaĭ în ѕpmъ, în sekoлѕлŭ 15-леa, aчeastъ плантъ a fostŭ imnoptatъ de Opientŭ în Siчiлia d'aчi în Isnania, din Isnania în Insѕлiле Kapape ші d'aчi

ші tot прin Isпaніолї, ла Insȣліле St. Dominro în Antille. D'aічї кȣлтȣра плантеї de zахарȣ̆ s'a реsпîndit престе toate insȣліле Indiілор окчidentale, апої în Бразіліа ші în skȣртȣ̆ în skȣртȣ̆ în маї toate церіле din klimete тропіkate але Америчії. Dар klima чеа маї faворавілъ пентрȣ кȣлтȣра de захарȣ̆ este ачеea, а кърії температȣръ medie este de 14—20 R⁰, kȣ toate къ оаменії кȣлтівȣ̆ захарȣлȣ̆ kȣ sȣkчесȣ̆ ші 'н klimeле kȣ температȣра de 16 R⁰. De ачееа нȣ нȣмаї în klimeле тропікале чі ші în челе temperate, s. e. în Sȣdȣлȣ̆ Italieї, în Neаполе în India ші 'н Платоȣлȣ̆ Meksikȣлȣї ла о înълцiме 4,000 saȣ̆ 6,000 пічоаре песте нівелȣлȣ̆ мъреї, кȣлтȣра плантеї de захарȣ̆ реȣшаште înkъ foapte вine. În klimeле челе маї fаворавіле, рарȣ̆ se întîmплъ a faче semінце; къчї аколо кȣлтіваторії нȣ ласȣ̆ sъ kreaskъ планта пънъ sъ înflopeaskъ, fiind-къ atȣнчї s'ар mikшора kъtimea прінчіпȣлȣї dȣлче dintр'însa; de ачееа se sileskȣ̆ a îmmȣлці планта ачеаsta прin sȣdipea ръмȣрілорȣ̆ tъiete. Sȣnt маї мȣлте снеце de трestiї de захарȣ̆ ші fie kape реȣшеште în klima konвенавілъ еї. În India окчidentалъ кȣлтівъ akȣм sпеца аръtатъ în fігȣра; ачеаsta е маї вȣнъ sпецъ dintpe toate, къчї k'o а патра парте продȣче маї мȣлтȣ̆ sȣkȣ̆ dȣлче de kîtȣ̆ челе лалте; претȣtindinea кȣлтіваторȣлȣ̆ алеце sпеца kape 'ї dъ о реkолтъ маї вȣнъ.

De ші ла ноï în Еȣропа se konsȣмъ пе fie-kape анȣ̆ kîtimї foapte însemnate de захарȣ̆, kȣ toate astea елȣ̆ este ла ноï ȣнȣ̆ артіколȣ̆ нȣмаї de лȣksȣ̆, iар нȣ de нȣтрimentȣ̆; din kontpa în ȣнеле din ціріле тропікале, trestia de захарȣ̆ este ȣнȣ̆ нȣтрimentȣ̆ попȣларȣ̆ întokmaї ka гріȣ ла ноï, аколо оаменії taie trestia de захарȣ̆ în вȣкъці мічї ші ле înгітȣ̆ dȣпъ че маї întiiȣ̆ ле мачінȣ̆ în гȣръ. Мȣлте коръвії înkъркате kȣ trestiї de захарȣ̆ проаspete, вінȣ̆ în тоці анії ла Nevorleans, ла Rio Janeiro în Бразіліа ші ла Meksiko ȣnde se вîndȣ̆ foapte kȣрîndȣ̆. Ла Insȣліле Очеаніеї тоці оаменії de ла mikȣ̆ пънъ ла маре ȣмвлȣ пе ȣліцъ цііndȣ̆ în гȣръ вȣкъці de trestie de захарȣ̆; fъръ îndoiалъ, ачестȣ̆ modȣ̆ d'a întреввінца захарȣ̆ este челȣ̆ маї вeкіȣ̆, поате къ ші кеарȣ̆ Романії аȣ̆ штiȣтȣ̆ ачестȣ̆ ȣзанціȣ̆ алȣ̆ еї; ші апоï непріimindȣ̆ ачеаstа kȣм не вомȣ̆ пȣтеа еsплika версетȣ лȣї Lucanus? kîndȣ̆ kîntъ: quiqve bibunt tenera dulces ab arundine succos (ші чine веа sȣkȣрї dȣлчї din trestia sȣвціре.

Dар пȣтереа нȣтрітівъ а trestieї de захарȣ̆ нȣ провіне din захарȣлȣ̆ еї, kape нȣ е de локȣ̆ нȣтрітівȣ̆, чі din алвȣменȣлȣ̆ saȣ̆ алвȣшȣлȣ̆ de оȣ̆ че se гъsеште întр'însa. Аша dарȣ̆ нȣмаї zeama проаспътъ skoasъ din trestia ачеаsta este ȣнȣ̆ нȣтрімîntȣ̆ komплектȣ̆; къчї захарȣ de ші 'лȣ̆ mînkъмȣ̆ în toate zileле, ш'а devenitȣ̆ ȣнȣ̆ овіеktȣ̆ indisпensaвілȣ̆, kȣ toate astea нȣ не нȣтреште ші ȣнȣ̆ омȣ̆ kape арȣ̆ воі sъ trъiaskъ нȣмаї kȣ захарȣ̆, în skȣртȣ̆ timпȣ̆ арȣ̆ мȣрі de foame. Ȣнiї din fisiолоцiștiї модерні аȣ̆ fъkȣтȣ̆ еsперienце adikъ dîndȣ̆ ȣнȣї kîine sъ мъnînче нȣмаї захарȣ̆ în kîtimї importante пе fie kape zi, песте 14 saȣ̆ 20 de zile kъineле а мȣріtȣ̆ avîndȣ̆ toate семнеле ȣнȣї animaлȣ̆ kape moape de foame.

Sȣkȣлȣ̆ trestieї нȣ konpinde нетȣtindinea о kъtime еквалъ de прінчіпȣлȣ̆ dȣлче saȣ̆ de захарȣ̆; kȣаlitatea solȣлȣї пpекȣм ші modȣлȣ̆ agpikȣлтȣреї аȣ̆ о infлȣінцъ foapte маре аsȣпра вогъціеї trestieї de прінчіпȣ̆ dȣлче. În ценере s'а овсерватȣ̆ къ trestia konpinde întр'о sȣтъ de пърці (S. e. fȣнції) 18— 22 проченції захарȣ̆, апъ ші глȣтенȣ̆ 71 пърці, fiвре лемноасе 10 ші sърърї minерале о парте чентȣzimалъ.

Пȣтереа нȣтрітівъ а sȣkȣлȣї проаспътȣ̆ din trestie de захарȣ̆, депinde de алвȣменȣлȣ̆ че se afлъ întр'însȣ. În рапортȣлȣ̆ ачеsta, пȣтемȣ̆ ziче къ trestia este ȣнȣ̆ adевъратȣ̆ нȣтрimentȣ̆, kape sinгȣръ е капавілъ а манціне віаца ȣнȣї animaлȣ̆ (saȣ̆ омȣ̆); dарȣ̆ захарȣлȣ̆ din kъпъцінї нȣ konpinde алвȣменȣ̆, прin ȣрмаре нȣ е нȣтрітівȣ̆, fiindkъ'ї ліпсеште прінчіпȣлȣ̆ kape konpinde Azotȣ̆ ші kape sinгȣрȣ̆ este adевъратȣлȣ̆ alimentȣ̆ нȣтрітівȣ̆ пентрȣ корпȣ̆.

Ла trestia de захарȣ̆ se овсервъ о чірkonstанцъ кȣріоасъ, adikъ къ sȣкȣлȣ̆ еї este dȣлче нȣмаї пънъ ла оаре kape înълціме а ачестеї планте, пе kъndȣ̆ партеа sȣперіоаръ

kape e вepde, de шi ape mȣлte sȣkȣpĭ, dap nȣ e dȣлчъ. De ачеea kȣлtiвatopiĭ taie totȣ̆ d'aȣna naptea de sȣsȣ̆ a tpestieĭ, kȣ skonȣ̆, ka în чea de жosȣ̆ sъ se adȣne maĭ mȣлtȣ̆ zaxapȣ̆.

Kъndȣ̆ a ажȣnsȣ̆ timnȣлȣ̆ pekoлteĭ nentpȣ tpestia de zaxapȣ̆, atȣnчĭ лȣkpъtopiĭ шергȣ̆ în плantaцiĭ (гpъdinĭ) de zaxapȣ̆ aвîndȣ̆ în mîinĭ kȣцite mapĭ kȣ kape taie tpestia de жosȣ̆ din пъmîntȣ̆. Din tpestiiле tъiate skotȣ̆ fpȣnzeлe шi вipfȣpiлe лe apȣnkȣ̆ afapъ, eapȣ̆ tpȣnkiȣpiлe лe nȣnȣ̆ întp'o moapъ saȣ̆ întp'ȣnȣ̆ teaskȣ̆, ȣnde skoцîndȣ̆ totȣ̆ sȣkȣлȣ̆ лopȣ̆, îлȣ̆ adȣnъ în вase mapĭ шi 'лȣ̆ kъpъцъ npin anъ de kaлчe (вapȣ̆). Effektȣлȣ̆ aneĭ de kaлчe este dȣвлȣ, ne d'o napte neȣtpaлizъ тoцĭ aчidiĭ чe se aфлъ în sȣkȣ̆ ka sъ nȣ se akpeaskъ, iap ne d'aлta se konвinъ kȣ matepiiлe aлвȣminoase dintp'însȣ, fopmeazъ kȣ dînseлe ȣnȣ̆ пpeчiпitatȣ̆ шi лe skoate astfeлȣ̆ din zaxapȣ̆ ka sъ nȣ se akpeaskъ. D'ачеea este de чea maĭ mape imnoptanцъ nentpȣ kȣлtiвatopȣ̆, ka sъ nȣ лase sȣkȣлȣ̆ sъȣ̆ npoasпътȣ̆ esnȣsȣ̆ mȣлtȣ̆ timnȣ̆ лa aepȣ̆.

Dȣnъ чe sȣkȣлȣ̆ s'a fiлtpatȣ̆ шi s'a kлapifiatȣ̆, îлȣ̆ fepвe în гpaвъ шi 'лȣ̆ toapnъ în вase de лemnȣ̆ ka sъ se pъчeaskъ шi sъ se kpistaлizeze; anoĭ îлȣ̆ skoate шi 'лȣ̆ nȣne în вȣtoae înгъȣpite în naptea de жosȣ̆, ka sъ se skoaцъ dintp'însȣлȣ̆ totȣ̆ sipoпȣлȣ̆ fлȣidȣ̆. Zaxapȣлȣ̆ kape pъmîne în вȣtoiȣ̆ sъ nȣmeшte zaxapȣ̆ kpȣdȣ̆ saȣ̆ moskoвadȣ̆; iapȣ̆ sipoпȣлȣ̆ kape s'a skȣpsȣ̆, meлase.

Kitȣ̆ de simnлȣ se napȣ̆ ачeste onepaцiȣnĭ dȣnъ deskpiepea лopȣ̆, în peaлitate însъ sîntȣ̆ foapte гpeлe; kъчĭ e гpeȣ̆ a skoate totȣ̆ sȣkȣлȣ̆ din tpestie, a împedika sȣkȣлȣ̆ npoasпътȣ̆ ka sъ nȣ se akpeaskъ, a 'лȣ̆ kлapifia fъpъ a skoate snȣmъ kъчĭ atȣnчĭ o napte mape din zaxapȣ̆ se nepde, e гpeȣ̆ a fepвe вine sȣkȣлȣ̆ ka sъ nȣ apzъ шi sъ se negpeaskъ шi 'n fine e гpeȣ̆ a deoseвi sipoпȣлȣ̆ saȣ̆ meлase fлȣidъ din zaxapȣлȣ̆ kpȣdȣ̆ шi soлidȣ̆. Toate ачeste diffikȣлtъцĭ, fakȣ̆, ka dintp'o sȣtъ oka de tpestie de zaxapȣ̆ sъ skoatъ nȣmaĭ 6 oka de zaxapȣ̆ kpȣdȣ̆; anoĭ шi dintp'ачesta se maĭ nepde 15 пъnъ лa 17 npoчeнцĭ npin tpansnoptȣлȣ̆ ne mape, fiindkъ se skȣpцe dintp'însȣлȣ̆ pestȣлȣ̆ fлȣidităцeĭ чe konpinde.

Din sipȣnȣлȣ̆ saȣ̆ meлase npodȣkȣ̆ în India Okчidentaлъ pomȣ̆ npin distiлaцiȣne, dap ачeastъ destiлaцiȣne чepe mȣлte matepiĭ komвȣstiвiлe; de ачeea ȣnde лemneлe шi komвȣstiвiлi sîntȣ̆ skȣmne (S. E. în intepiopȣлȣ̆ Insȣлe Java), akoлo meлase n'ape niчĭ o вaлoape. — În цenepe nȣtemȣ̆ ziчe, kъ kȣлtȣpa zazapȣлȣĭ de tpestie în India шi în Java e denapte înkъ d'a fi nepfektъ шi daka s'apȣ̆ fi nepfekцionatȣ̆ apȣ̆ fi npodȣsȣ̆ de zaxapȣ̆ kpȣdȣ̆ 10 saȣ̆ 12 npoчeнцĭ în лokȣ̆ de 6. — Statistika a npoвatȣ̆ ka neste totȣ̆ пъmîntȣ̆ȣ̆ se npodȣчe ne anȣ̆ 4,527 miлioane fȣнцĭ (лitpe) zaxapȣ̆ de tpestie. Чea maĭ mape napte d'ачestȣ̆ npodȣktȣ̆ o daȣ̆ india opientaлъ шi чea okчidentaлъ.

Nȣmaĭ Бpitania-Mape sinгȣpъ konsȣmъ ne anȣ̆ $^1/_5$ (saȣ̆ $^2/_{11}$) dintp'ачeste kъtimĭ imense de zaxapȣ̆ de tpestie npodȣsȣ̆ ne anȣ̆. În anȣлȣ̆ 1853 s'a konsȣmatȣ̆ în Mapea-Бpitanie 818 miлioane fȣнцĭ zaxapȣ̆ de tpestie, adikъ fie-kape лokȣitopȣ̆ enглezȣ̆, ȣnȣ neste aлtȣ a konsȣmatȣ̆ ne anȣ̆ 28 fȣнцĭ; de лa 1853 пъnъ akȣm, konsȣmaцiȣnea a kpeskȣtȣ̆ шi maĭ mȣлtȣ̆. Dap шi 'n Цepmania шi întp'ȣnȣ̆ kȣ вîntȣ̆ npetȣtindinĭ în Eȣpona, konsȣmaцiȣnea zaxapȣлȣĭ de tpestie a kpeskȣtȣ̆ mȣлtȣ̆ în aniĭ tpekȣцĭ; S. e. în aniĭ 1822—1824 konsȣmaцiȣnea anȣaлъ epa în Цepmania nȣmaĭ kite 2 fȣнцĭ de fie kape лokȣitopĭ, ne kindȣ̆ akȣm se ȣpkъ лa 6.

Aчestȣ̆ pesȣлtatȣ̆ statistikȣ̆ konfipmъ o чipkonstanцъ foapte kȣpioasъ, kape se panoptъ лa гȣstȣлȣ̆ шi oвiчeiȣлȣ̆ nonȣлiлopȣ̆. În anȣлȣ̆ 1700, Mapea-Бpitania a konsȣmatȣ̆ nȣmaĭ 22 miл. fȣнцĭ zaxapȣ̆, ne kъndȣ̆ akȣm konsȣmaцiȣnea anȣaлъ a aчestȣĭ aptikoлȣ̆ dȣлчe se sȣie npekȣm amȣ̆ zisȣ̆ лa 818 miл. fȣнцĭ; npin ȣpmape se konsȣmȣ̆ akȣmȣ̆ în Mapea-Бpitanie anpoane 37 de opĭ maĭ mȣлtȣ̆ zaxapȣ̆ de kъtȣ̆ în anȣлȣ̆ 1700, de шi nonȣлaцiȣnea aчestȣĭ Statȣ̆ nȣ s'a mъpitȣ̆ d'atȣnчĭ пъnъ akȣm de 37 opĭ. Întp'adeвъpȣ̆ чiвiлisaцiȣnea npoгpesiвъ a npodȣsȣ̆ kъ simцipea плъчepeĭ ш'a konfoptȣлȣĭ вieцeĭ s'a pesnînditȣ̆ din чe în чe

maĭ mълtȣ̆; fie kape omȣ̆ voeшte sъ se вȣkȣ-pe de toate плъчеpiле posiвiле але вieцeĭ, a-noĭ fiind kъ zaxapȣлȣ̆ din zi în zi se eftine-шte maĭ mълtȣ̆, de ачеea fie kape поate sъ шi 'лȣ̆ npokȣpe kȣ maĭ mълtъ înлesnipe.

Eatъ dȣпъ D. Dietricĭ o taвeлъ statistikъ de konsȣmaцiȣnea zaxapȣлȣĭ de tpestie шi de sfeklъ de kъtpe лokȣitopiĭ din Eȣpona sokotiцĭ ȣnȣ̆ пe-ste алтȣ în *10* anĭ de лa 1840—1850.

Fie-kape лokȣitopȣ̆ din Eȣpona a konsȣmatȣ̆ de лa anȣлȣ̆ 1840—1850.

	Fȣnцĭ de zaxapȣ̆ de tpestie.	de zaxapȣ̆ de sfeklъ	sȣma to-taлȣ̆ a fȣn-цiлopȣ̆.
În Mapea Bpitanie . . .	23 1/3	0	23 1/3
Fpanчia	5 1/4	2 1/2	7 3/4
Гepmania	3 3/4	1 3/4	5 1/2
Aȣstpia	1 3/4	3/4	2
Олanda.	9 3/4	0	9 3/4
Danimapka	10 1/3	0	10 1/3
Sвeцia	2 4/5	0	2 4/5
Eлвeцia	3 1/2	0	3 1/2
Italia	2	0	2
Ispania	2	0	2
Поptȣгaлia	2	0	2
Tȣpчia	2	0	2
Гpeчia	2	0	2
Pȣsia	1 1/2	1	2 1/2

Taвлeлe aчeste sîntȣ̆ пînъ лa ȣnȣ̆ гpadȣ̆ o mъsȣpъ fideлъ пentpȣ konfoptȣлȣ̆ вieцeĭ шi a вoгъцieĭ пȣвлiче kape domneшte în aчeste diffepite state aлe Eȣponeĭ. — Eatъ шi o aл-tъ obsepвaцiȣne maĭ intepesantъ: dintp'ȣnȣ̆ пoгonȣ̆, skotȣ̆ în India 20—60 maжe zaxapȣ̆ kpȣdȣ̆; anoĭ лȣîndȣ̆ keapȣ̆ 60 maжe пentpȣ ȣnȣ̆ пoгonȣ̆, totȣ̆ tpeвȣe 130,000 de пoгoane de tpestie de zaxapȣ̆ kȣлtiвatъ пȣmaĭ пe sea-ma konsȣmaцiȣneĭ anȣaлe a Mapeĭ-Bpitaniĭ în aчestȣ̆ aptikoлȣ̆.

Ȣnȣ̆ вoiaцiopȣ̆ se espimъ în panoptȣлȣ̆ вieцeĭ kȣлtiвatopiлopȣ̆ de zaxapȣ̆ în плantaцi-лe лopȣ̆ în modȣлȣ̆ ȣpmъtopȣ̆:

Sepniopiĭ чeĭ mapĭ din Eȣpona sîntȣ̆ pose-sopĭ din пъmîntȣpĭ întinse, totȣ̆ aчestia sîntȣ̆ pose-sopĭ de плantaцeлe de zaxapȣ̆ шi de kafea dap maĭ kȣ seamъ de zaxapȣ̆. În пaptea me-pidionaлъ a Statȣpiлopȣ̆ Ȣnite ka шi în Bpa-ziлia, aчeштĭ oamenĭ жokȣ̆ ȣnȣ̆ poлȣ̆ mape, kъчĭ sîntȣ̆ posesopĭ de вoгъцiĭ immense în пъ-mîntȣ̆ шi 'n oameni. Лȣksȣлȣ̆ чeлȣ̆ maĭ mape se гъseшte лa aчeштĭ oamenĭ, kape pezidъ în плantaцeлe лopȣ̆ чe лe aȣ̆ aшezatȣ̆ în mizлo-kȣлȣ̆ kъmпiiлopȣ̆ depъptate de opaшe шi de toate; akoлo aȣ̆ пaлatȣpiлe лopȣ̆ soлide шi вine foptifikate în tokmaĭ ka пaлatȣpiлe dom-niлopȣ̆ Feodaлĭ din sekȣлiлe *mediane шi ako-лo* înkonцiȣpaцĭ de toate komoditъцiлe вieцeĭ, de sȣte de fiinчe ȣmane пȣmiцĭ sklaвĭ kape пȣ sîntȣ̆ пpiвiцĭ de dînшiĭ ka oamenĭ чi ka лȣkpȣpĭ saȣ̆ instpȣmente вiĭ kape esistȣ̆ пȣ-maĭ *пentpȣ* a лȣkpa în foлosȣлȣ̆ *пpofitȣлȣĭ* stъ-пîniлopȣ̆ лopȣ̆. În fie kape плantaцe este deo-seвitȣ̆ pezidenцa ȣnde шade stъпînȣлȣ̆ kȣ fa-miлia sa шi kȣaptiepa ȣnde шedȣ̆ sklaвiĭ. A-чeastъ distinkцiȣne de sepniopĭ шi de sklaвĭ, oвsepвъ вoiaцiopȣлȣ̆ nostpȣ, este atîtȣ̆ de pe-mapkaвiлъ în плantaцe în kîtȣ̆ se întinde шi лa animaлeлe domestiчe; keapȣ̆ kîneлe sepnio-pȣлȣĭ de лa pezidenцъ kîndȣ̆ întîлneшte п'aлtȣ din aчeia aĭ kȣaptiepiлopȣ̆ (sklaвiлopȣ̆) îлȣ̆ maлtpateazъ шi 'лȣ̆ вate întokmaĭ dȣпъ kȣm stъпînȣлȣ̆ sъȣ̆ вate шi maлtpateazъ пe stъпî-пȣлȣ̆ kamapadȣлȣĭ sъȣ̆. Astfeлȣ̆ пpoпaгъ mȣ noĭ oameniĭ împpeжȣpȣлȣ̆ nostpȣ, viptȣцiлe шi viцiȣpiлe noastpe пȣ пȣmaĭ asȣпpa oameniлop kȣ kape sîntemȣ̆ în kontaktȣ̆, dap шi keapȣ̆ *asȣпpa animaлeлopȣ̆*.

Aчeste domenȣpĭ, чentpȣpĭ de вoгъцie шi de пȣtepe a Stateлopȣ̆ mepidionaлe din Amepika, sîntȣ̆ înkonцiȣpate de *плantaцiȣnĭ* imense de tpestie de zaxapȣ̆, kape sîntȣ̆ de mape impoptanцъ шi kape în лȣmea modepnъ, ka ȣnȣ̆ aptikoлȣ̆ de komestiвiл жoakъ ȣnȣ̆ poлȣ̆ destȣлȣ̆ de mape. Tpestiea de zaxapȣ̆ seamъпъ mȣлtȣ̆ kȣ tpestiea noastpъ kape kpe-шte în лokȣpĭ пomoлoase шi вълtoase însъ чeвa meĭ mapĭ; kȣлmȣлȣ̆ (tpȣnkiȣлȣ̆) eĭ чeлȣ̆ tape apatъ, ka шi kȣлmȣлȣ̆ чepeaлeлopȣ̆ noa-stpe, niшte nodȣpĭ tapĭ din intepвaлȣ̆ în inte-pвaлȣ̆; лîngъ fie kape nodȣ̆ sîntȣ̆ tpeĭ foĭ вepzĭ kîndȣ̆ плanta e tînъpъ, шi poшiĭ saȣ̆ гaлвene kîndȣ̆ ea e вътpînъ. Spaцiȣлȣ̆ dintpe doъ nodȣpĭ se пȣmeшte o aptikȣлaцiȣne kape se kokȣ̆ ȣna dȣпъ aлta înчepîndȣ̆ de жosȣ̆ în sȣsȣ̆. Aptikȣлaцiȣnea чea maĭ sȣпepioape se пȣmeшte sъцeatъ; fiindkъ este askȣцitъ, în kлimeлe ȣnde плanta de zaxapȣ̆ peȣшaшte вi-ne, astъ sъцeatъ pъmîne вepde пъпъ лa sfîp-шitȣ̆ шi пe вîpfȣлȣ̆ eĭ se aflъ ȣnȣ̆ moцȣ̆ în kape staȣ̆ flopiлe шi seminцeлe eĭ. Nȣ se poate, kontinȣъ вoiaцiopȣлȣ̆, sъ 'mĭ imaцine

чінева ѕnѕ sпektakолѕ maĭ fpѕmosѕ de kîtѕ ѕnѕ kîmпѕ kѕ tpestiĭ de zaxapѕ în timпѕлѕ matѕpitъцеĭ; къчĭ toate kолоpiле sîntѕ пpezentate akоло de ла вepde пъпъ ла галвенѕ шi keapѕ пъпъ ла poшiѕ ka sîнцеле, adikъ: vîpfѕлѕ e вepde, mizлokѕлѕ e poшiѕ пe kîndѕ aptikѕлацiѕпiле de жosѕ лîпгъ пъmîntѕ sîntѕ галвене. Fie kape aptikѕлацiѕпe este пpodѕktivъ, къчĭ fie kape semъпatъ în пъmîntѕ пpodѕче o плantъ пѕoъ. În kлimeле tpoпikaле п'aѕ tpeвѕinцъ a semъпa плanta ачеasta în тоцĭ aniĭ, пentpѕ къ pъdъчina eĭ sъditъ în пъmîntѕ pъmîпe fiksatъ akоло. Se asigѕpъ къ пe insѕла St. Thomas sîntѕ плantaцiѕпĭ de tpestie semъпate de 200 de anĭ de kъtpe Пoptѕgezĭ (пosesopĭ d'atѕпчĭ aĭ ачesteĭ insѕле), kape шi akѕm daѕ пe fie kape anѕ o вogatъ pekoлtъ de zaxapѕ. Dap în Лѕiscana (în kontinentѕлѕ Amepiчiĭ) ѕnde fpigѕлѕ epпeĭ în лѕпiле Ianѕapie шi Feвpѕapie este foapte sim-

O плantaцe (gpъdinъ) de tpestie de zaxapѕ în India Okчidentaле.

цitopѕ, akоло tpeвѕe ka în 90 de ziле de ла Aвгѕstѕ пъпъ ла Dekemвpie toatъ pekoлta zaxapѕлѕĭ sъ fie tepminatъ шi semъпapea ачesteĭ плante tpeвѕe sъ încheaпъ din пoѕ пpimъвapa viitoape. De ачеea zaxapѕлѕ пpodѕsѕ în Statѕpiле ѕnite пѕ пoate konkѕpa kѕ zaxapѕлѕ Koлoпiiлорѕ tpoпikaле, пentpѕ ачеea шi гѕвepпѕлѕ d'akоло a пѕsѕ o вamъ пъпъ ла 50 пpeчeнцĭ de вaлoapea пentpѕ zaxapѕ stpeinѕ шi astfeлѕ чеĭ 1,500 пosesopĭ de плantaцe de zaxapѕ în sѕdѕлѕ pepѕвлiчеĭ se îmвogъцeskѕ пe kostѕлѕ de 23 miл. oamenĭ kape sîntѕ siлiцĭ a плъti zaxapѕлѕ лopѕ indiцenѕ de dѕoъ opĭ maĭ skѕmпѕ de kîtѕ шĭ apѕ fi пѕtѕtѕ пpokѕpa din stpeinъtate. Eatъ fpѕktѕлѕ sistemѕлѕĭ eskлѕsivѕ. Statѕлѕ despoaie maжopitatea în favopѕлѕ minopitъцеĭ шi sѕв kѕvîntѕ d'a пpoteцe o indѕstpie naцioналъ ѕitѕ

a протеџе пънџіле четъџенілорў Statȣлȣї. Este intepesantў a џiti ȣpмъtopȣлў пасаџiў totў din воiажорȣлў nostpȣ:

Жесȣiџїї, kape aў întpodȣsў планta de zахарў in statȣpiле ȣnite, adȣkînd'o akoлo de ла Insȣла St. Dominго, s'aў okȣпat мȣлt timпў kȣ kȣлtȣpa aчestei плante, însъ a продȣsў нȣмаї sipoпȣлў de tpestia de zахарў, пе kîndў zахарȣлў албў, soлidў шi kpistaлizatў n'a fost kȣnoskȣt atȣnчї în Amepika. Tokmaї în sekoлȣлў tpekȣtў, ȣnў posesopў d'o плataџе лîнгъ opaшȣлў Nȣoa-Opлean a îndpъsnitў d'a фъкȣtў zахарў soлidў шi a peȣшitў; d'atȣnчї s'a desвoлtatў maї мȣлtў kȣлtȣpa zахарȣлȣї în statȣpiле ȣnite ш'a ажȣnsў ла înълџimea eї aktȣaлъ.

Dap se 'ntpeaбъ akȣm, kîndў вedemў kъ opї чe sîpmanў поate akȣmў kȣ kîte-вa паpaле съ'шї kȣмпepe zахарў ȣпpe a'шї îndȣлчi kafeaoa sa de dimineaџa, пе kîndў 'nainte kȣ kîte-вa sȣte de anї ȣnў asemenea дежȣнў epa pesepвatў нȣмаї пentpȣ пpinџiї шi domnitopiї пъмîntȣлȣї, n'o съ zічem oape къ лȣmea a фъкȣtў пpогpese мapї шi къ înaлta Пpовеdinџъ în toate пpогpesȣpiле kape ле a insпipat în inimiле oamenілорў a авȣtў нȣмаї ȣnў skoпў, adikъ: a face astў-feлў ka toџї oameniї съ se вȣkȣpe. пе pîndў de toate плъчеpiле пъмîntȣлȣї? Kȣ kîtў matepiiле kape îmпodoвeskў вiaџa лорў ворў fi maї eftine шi akчesiвiле пentpȣ foџї, вогаџї шi съpaчї, лȣmea вa fi maї пepfektъ шi maї konfopmъ kȣ skoпȣлў Пpовеdinџeї.

O opъ tepiвiлъ în fȣndȣлў мъpiї.

(Ȣpмape.)

Daka sпepietȣpa kape m'a пътpȣns kînd am întpat în saлoнȣлў вапорȣлȣї înнekatў, нȣ m'ap fi înkpemenitў întp'atîtў înkîtў съ pъмîiў џeaпънў, aшў fi късȣtў жосў шi aшў fi pȣпtў поate komȣnikaџiȣnea mea kȣ лȣntpea шi aшў fi. fostў пepdȣtў. Съ'шї imaџine чinewa ȣчena ȣpмъtoape че s'a desвoлtatў înaintea okiлорў meї: O мȣлџime de kadaвpe de въpваџї шi de femeї adȣnate întp'aчestў saлonў шi stînd fiъ-kape în лokȣлў ȣnde 'л a aпȣkatў opa мopџiї пъstpîndў kiap поziџiȣnea лорў de despepaџiȣne kînd aў вpȣtў съ skaпe de moapte, пpeкȣm шi sпaїma мopџiї impпimatъ пе feџеле лор, kînd aў въzȣtў kъ лȣпta лор este deшaptъ шi kъ sînt destinaџї a fi înгpoпаџї de вiї пе fȣndȣлў мъpeї. Maї toџї epaў гpъмъdiџї лîнгъ ȣшa saлoнȣлȣї пе ȣnde aў вpȣtў съ easъ ka съ skaпe de пepikoлў, însъ aпa a fostў maї пȣtepnikъ de kît eї. Ȣniї în anksistatea de moapte saў akъџatў de masa шi de taвaпȣлў saлoнȣлȣї шi aшa aў pъmasў înkpemeniџї. Лîнгъ astъ ȣшъ epa гpъмadъ de kadaвpe kȣлkate ȣneле asȣпpa aлtopa kълkînd ȣniї пeste aлџiї фъpъ miлъ, kape гîndindȣse нȣмаї kȣm съ'шї skaпe вiaџa dȣпъ kȣm este овічеїȣлў oamenілорў kînd se aflъ întp'ȣnў пepikoлў de moapte, atȣнчї toџї sîntў eroistї, fie-kape нȣ se гîndeшte dekîtў пentpȣ skъпape sa. Dap чe foлos! toџї epaў konsakpaџї ла moapte, пе toџї a îмвpъџiшatў kpȣdeле eї гiapъ. Însъ sпektakoлȣлў челў maї înfiopъtopў пentpȣ mine epa kînd am întpat ш'am въzȣtў aчeastъ adȣnape de мopџї, ȣitîndȣ-se toџї ла mine. Dȣmnezeȣле! sînџеле 'mї a înгeџat în вine ла вedepea aчestopў okї ka de stikлъ fiksaџї asȣпpa mea; tokmaї пе ȣpмъ dȣпъ че m'am maї desmeteчitў 'mї am esплikatў aчestў fenomenў înгpozitopў. Eї în opa мopџiї se ȣitaў toџї kътpe ȣшa de ȣnde aшtenta mîntȣipea лорў шi dȣпъ че aў мȣpitў aў пъstpatў okiї лорў deskiшї шi întopшї kътpe aчea ȣшъ, d'aчeea kînd am deskisў ȣшa mi s'a пъpȣtў kъ toџї se ȣita ла mine. Dap sпektakoлȣлў aчeлорў kadaвpe, kape pemъseseръ пе masa saлoнȣлȣї, epa шi maї infepnaлў, kъчї пе d'o пapte пepiї лорў чeї лȣnџї плȣteaў împpeжȣpȣлў oвpazȣлȣї пе kape 'лў въteaў ne'nчetatў пpin îmпinџepea aпeї че ȣmплeaў saлoнȣ, iap пе d'aлta, вapвеле лорў негpe шi лȣnџї adȣгaў

ĭnkъ шi maĭ mȣлтȣ лa ĭnfъцiшapea лорȣ dia-
волеaskъ, atȣnчĭ mĭ am ĭnkinȣitȣ kъ mъ aflȣ ĭn mizлokȣлȣ infepnȣлȣĭ kondamnatȣ a вedea ĭnkъ de viȣ aчeastъ sчenъ de neste гроaпъ.

Ĭn aчeastъ npeokȣnaцiȣne a sȣfletȣлȣĭ meȣ, n'am въгat de seamъ kъ din minȣtȣ ĭn minȣtȣ ȣpaganȣлȣ se ĭntъpita maĭ mȣлтȣ шi negpeшitȣ tpeвȣe sъ fi fostȣ d'o nȣtepe tepiвiлъ ne sȣnpafaцa mъpeĭ, dakъ kiap ĭn aвisȣлȣ oчeanȣлȣĭ s'a simцit npezenцa лȣĭ ĭntp'ȣnȣ гpadȣ atîtȣ de ĭnsemnatȣ, шi ĭntp'ȣnȣ minȣtȣ вanopȣлȣ a npiimitȣ o лoвitȣpъ ama de tape ĭnkîtȣ a ĭnчenȣtȣ sъ se misчe. Sъ 'шi imaцine akȣm чine-va sчena ĭnfiopъtoape kъ toate aчeste kadaвpe aȣ ĭnчenȣtȣ sъ se misчe шi eлe ĭn koaчĭ ĭnkoлo шi чeлe чe epaȣ ne masъ aȣ ĭnчenȣtȣ a se anponia de mine napkъ вoiaȣ sъ saлte neste mine. Astъ вiziȣne ameцindȣmъ kȣ totȣлȣ, am dat fȣra afapъ din saлonȣ; dap inima nъtpȣnsъ d'o snaimъ nedeskpintiвiлъ mĭ am imaцinatȣ kъ toate aчeste fantome se miшkȣ шi mъ гoneskȣ: n'amȣ aвȣtȣ kȣpaцiȣ niчĭ a mъ maĭ ȣita ĭndъpъtȣ шi am ĭnчepkatȣ sъ mъ desfak de netpiлe чe epaȣ лeгate de niчioapeлe meлe, ka sъ mъ noчiȣ sȣi ĭn sȣs. Dap eatъ kъ nȣ sînt ĭn stape sъ лe desлeгȣ! kȣ чea maĭ mape iȣцeaлъ am tpas sъ лe pȣnȣ; dap ĭn deшeptȣ kъчĭ epaȣ лinite stpînsȣ de kopnȣлȣ meȣ; Akȣm am kъzȣtȣ ĭntp'o nenȣtinцъ mape шi въzîndȣ kъ nȣmaĭ am niчĭ o snepanцъ a maĭ skъna din aвisȣлȣ oчeanȣлȣĭ am pъmasȣ ĭntp'o desnepape komnлektъ kape 'mĭ a лȣatȣ toatъ enepцia шi m'a apȣnkatȣ ĭntp'o stape de лetapцie шi de napaлizie.

Ĭnsъ sȣfletȣлȣ meȣ n'a nepdȣtȣ toatъ fakȣлtatea гîndipeĭ шi m'am гînditȣ: ȣnde o fi kamapadȣлȣ meȣ Rimep? anoĭ m'am ȣitatȣ ĭmnpeжȣpȣ'mĭ ш'am въzȣtȣ лîngъ mine amîndȣoъ netpiлe чe epaȣ лeгate лa niчioapeлe лȣĭ шi ne kape eлȣ sinгȣpȣ лe a desfъkȣtȣ sȣindȣse. Dȣnъ aчeasta am apȣnkat okiĭ ĭn sȣsȣ шi am въzȣtȣ лȣntpea kȣ kamapaziĭ meĭ лȣntîndȣ-se kȣ вaлȣpiлe mъpeĭ. Astъ вedepe deшtentîndȣ ĭn mine dopinцa вieцeĭ ш'a skъna d'aste sчene infepnaлe, mĭ a insnipatȣ ȣnȣ kȣpaцiȣ ш'o nȣtepe nȣoъ.

Eatъ m'am sȣitȣ ne skapa kape kondȣчea kъtpe akonepiшȣлȣ вanopȣлȣĭ. Dap чe snaimъ nȣoъ! aiчĭ aлtъ katastpofъ! ĭn timnȣлȣ kîtȣ am fostȣ ĭn saлonȣ шi вanopȣлȣ se miшka nekontenitȣ, ȣшa d'asȣnpa kъzȣse ш'mĭ ĭnkisese intpapea. Eatъ-mъ eap ĭnkisȣ ĭn aчeastъ ĭnkisoape infepnaлъ! desnepat am чepkatȣ k'o nȣtepe mape sъ pidikȣ ȣшa kȣ mîĭneлe, dap n'a fostȣ kȣ nȣtinцъ! am kъȣtatȣ s'o 'mninгȣ kȣ kanȣ; ĭn zadap! Akȣm am въzȣtȣ kîta-вa вȣkъцĭ de лemnȣ шi de fepȣ, лe am лȣat шi ĭntpeвȣinцîndȣ pestȣлȣ de nȣtepe чe'mĭ maĭ pemъsese m'amȣ siлitȣ a deskide ȣшa, dȣnъ maĭ mȣлte kazne ȣшa aвia s'a piȣikatȣ kȣ natpȣ цoлȣpĭ! Dap ĭn minȣtȣлȣ aчesta, вanopȣлȣ a npiimitȣ o лoвitȣpъ nȣoъ de вaлȣpiлe sȣв-mapine ĭntъpîtate de ȣpaganȣ шi astъ лoвitȣpъ epa aшa de tape ĭnkîtȣ вanopȣлȣ s'a kȣлkatȣ лa o napte ш'a ĭnkisȣ ȣшa kȣ totȣлȣ!

Ka ȣnȣ smintitȣ am fȣцitȣ ĭnkoaчe ĭn koлo, чepkîndȣ a гъsi ȣnȣ лokȣ de eшipe, dap ĭn zadap! oвositȣ de osteneaлъ шi de desnepape, m'am dȣsȣ de m'am aшezatȣ лîngъ ȣшъ aшtentîndȣ kȣ naчienцъ шi pesimnaцiȣne o moapte sigȣpъ. Aflîndȣ-mъ kîte-вa minȣte ĭn astъ stape tepiвiлъ, eatъ din noȣ вanopȣлȣ se kȣtpemȣpъ, miшkîndȣ-se ĭn koaчĭ ĭn koлo kȣлkîndȣse ĭn dpeanta шi'n stînгa шi'n fine pestȣpnîndȣse kȣ totȣлȣ. Ĭn minȣtȣлȣ aчesta, kînd вanopȣлȣ se afla kȣ fȣndȣлȣ sȣsȣ шi kȣ akonepiшȣлȣ ĭn жosȣ, dȣnъ лeцiлe гpaвitъцeĭ ȣшa skъpeĭ de sine a kъzȣtȣ ĭn жosȣ шi s'a deskisȣ; akȣm am eшit afapъ шi eapъшĭ m'am aflatȣ npeȣmвлîndȣ-mъ ne fȣndȣлȣ mъpeĭ.

Kȣ o fopцъ nekomȣnъ ne kape omȣлȣ o kъшtiгъ nȣmaĭ ĭn momente kpitiчe de desnepape, am tpas гpeȣtъцiлe лeгate лa niчioapeлe meлe, лe am pȣnt шi m'am лiвepatȣ de dînseлe. Anoĭ am ĭnчenȣtȣ sъ mъ ĭnaлцȣ (kъчĭ aneлe mъpeĭ aвîndȣ o гpeȣtate sneчifikъ ĭnsemnatъ, ĭmninгȣ ĭn sȣsȣ ne afȣndatȣлȣ kape n'ape лeгate de kopnȣ'ĭ oape-kape гpeȣtъцĭ ka sъ'лȣ tpaгъ ĭn жosȣ). Ĭn nȣцine minȣte am stpъвъtȣtȣ toatъ npofȣnditatea mъpeĭ шi am eшit ne sȣnpafaцa eĭ шi лȣminatȣ de лȣmina zileĭ am zъpitȣ гpoana. Пe kînd mъ sȣiam,

kamapszii mei din лȣntpe aŭ simцitŭ aчeastъ sȣipe a mea шi kînd m'aŭ въzȣtŭ пe sȣпpafaцa mъpei, s'aŭ anponiatŭ kȣ лȣntpea de mine m'aŭ лȣatŭ kȣ dînшii шi m'aŭ dȣsŭ a kasъ. Din p'aчestŭ minȣt Pimep a лъsatŭ kȣ totȣлŭ mesepia sa de afȣndъtopŭ, dap eŭ, de шi totŭ sm pъmas fideлŭ aчestei okȣпaцiȣnі intepesante dap пepikȣлoase însъ am fъkȣtŭ ȣnŭ жȣpъmîntŭ, adikъ: d'a nȣ mai вizita nічі odatъ o kopaвie înnekatъ sȣв mape împpeȣnъ kȣ oamenii sei. Astŭ-feлŭ sчena din saлonȣлŭ вaпopȣлȣi Marmion a fъkȣtŭ în mine o impresiȣne, kape n'o voiŭ ȣita nічі odatъ în viaцъ.

KOMȢNIKAЦIȢNĬ ШTIINЦIFIЧE MIЧĬ.

ЧEBA DESПPE ЛOKȢITOPII ÎN AEP.

Лokȣitopii aepȣлȣi sînt Пasъpiлe, de шi ȣneлe dintp'înseлe tpъeskŭ шi пe пъmîntŭ шi în aпъ. — Sînt ȣneлe iapъшi dintp'înseлe fъkȣte nȣmai пentpȣ noantea, aлteлe nȣmai пentpȣ zioa. Цenȣлŭ пasepiлopŭ 'шi a însȣшitŭ peцiȣneлe înaлte aлe aepȣлȣi ȣnde se пpeȣmвлъ ka peцeлe sпaцiȣлȣi, пe kîndŭ omȣлŭ s'a fъkȣtŭ peцe aлŭ пъmîntȣлȣi. — Biaцa пasepiлopŭ пe apatъ feлȣpimi de deosebipi. Пpiвigetoapea (philomella) kînta шi se вȣkȣpъ nȣmai пpimъвapa, dap Moeвi (Larus), (o пasepe de mape), se вȣkȣpъ nȣmai kîndŭ este fȣptȣnъ пe oчeanŭ; ȣneлe tpъeskŭ singȣpatiчe, пpekȣm: вȣлtȣpȣлŭ (aquilla), плeшȣвȣ (vultur), вȣfniцa (strix); aлteлe se stpîngŭ în soчietъцi aлegîndŭ dintpe dînsese ȣnŭ gȣвepnŭ, пpekȣm пeлikanii (o пasъpe de dȣnъpe), вepzeлe (ciconia), kokopii (grus) шi fлaminцi (flamingo), se fopmeazъ în вataлioane ka soлdaцii, пȣindŭ santineлe шi askȣлtîndŭ пe шefȣлŭ лopŭ; dap kodoвatȣpa (bergeronette) tpъeшte o viaцъ пastopaлъ, ȣmвлъ dȣпe пъstopi пe kîmпŭ пap-k'apŭ avea плъчepe sъ пъzeaskъ tȣpmeлe. Sînt пasepi пentpȣ toate peцiȣniлe de înълцimi aлe aepȣлȣi, înчeпîndŭ de лa вȣлtȣpȣлŭ kape se пpeȣmвлъ foapte sȣsŭ în aepŭ пap-k'apŭ fi în чepŭ, saŭ de лa пasepea fpegatъ kape se sȣie mai sȣsŭ de kîtŭ вîpfȣpiлe mȣnцiлopŭ Ximaлaia, лa o înълцime de o mie de пiчioape (ka лa o miлъ); пînъ лa stpȣцȣлŭ (struthio) шi kazȣapȣлŭ saŭ dponte (didus) kape nȣ пotŭ zвȣpa în aepŭ, întpeвȣinцîndŭ apiniлe лopŭ nȣmai ka sъ пoatъ fȣцi mai iste. — Natȣpa a fopmatŭ пasъpiлe шi пentpȣ feлȣpimi de aпe, înчeпîndŭ de лa лeвъdъ (cignus) kape se пpimвлъ nȣmai în aпъ stъtoape, пînъ лa aчea пasъpe (cincle) чe se kȣfȣndъ în katapakteлe aпeлopŭ, aвîndŭ плъчepe a se жȣka în aчeлe gpozaвe aвise. Sînt înkъ aлte пasъpi шi mai kȣpioase în oчeanŭ, kape se kiamъ пasъpiлe fȣptȣnei (l'oiseau des tempêtes) — Kînd вp'ȣnŭ ȣpaganŭ fȣpiosŭ se ȣpkъ în oчeanŭ, amestekatŭ kȣ лȣчipea înfiopъtoape a fълцepeлopŭ; kîndŭ taлazeлe mъpii sпȣmoase, fȣpioase, se ȣpkъ лa o înълцime nespȣsъ; kîndŭ toatъ вedepea oчeanȣлȣi пpesentъ o sчenъ sȣвлimъ a eлementeлopŭ pevoлtate, atȣnчi ese aчeastъ пasъpe пpeȣmвлîndȣ-se kȣ плъчepe în mizлokȣлŭ aчestȣi taвлoŭ înfiopъtopŭ.

Întp'ȣnŭ aлtŭ лokŭ вomŭ вopвi despre emigpaцiȣnea пasъpiлopŭ; akoлo вomŭ вedea kъ aчeste kȣpioase kълъtopii sîntŭ o faчepe de вine a natȣppi sпpe a пъstpa totŭ d'aȣna шi пpetȣtindenea o apmonie kȣвiinчioasъ sȣвsistenцii fiinцeлopŭ пasъpiлopŭ. Dap kȣ toate kълъtopiiлe лopŭ kape ni se пapŭ foapte întinse, пasъpiлe nȣ пotŭ eшi din лinia kape natȣpa a detepminat'o пentpȣ лokȣinцa лopŭ; ȣnde natȣpa ape tpeвȣinцъ de dînseлe, akoлo instinktȣлŭ лopŭ лe împinцe de a вeni. Aпpoпiindȣ-se лa noi пpimъвapa, kîndŭ natȣpa 'nчeпe a se 'ntinepi, kîndŭ пȣtepea пpodȣktivъ шi a вieцȣipei înчeпe a akoпepi kîmпȣpiлe kȣ fiinцe nȣoi вeцetaлe шi animaлe, atȣnчi înчeпe a вepmȣi шi mȣлцimea insekteлopŭ kape negpeшitŭ шi eлe sîntŭ tpeвȣinчioase în totaлitatea natȣpei; dap ȣneлe dintp'înseлe, пpin лъkoшia лopŭ konsȣmîndŭ toate пpodȣkteлe пъmîntȣлȣi, apŭ пȣtea adȣчe вътъmape sȣвsistinцei animaлeлopŭ чeлopŭ mai noвiлe, пpekȣmŭ este omȣлŭ; sпpe a pepapa dap aчeлŭ pъŭ, înцeлeaпta natȣpъ a imaцinatŭ ka sъ tpimiцъ în fie-kape пpimъвapъ în asemenea peцiȣni aлe пъmîntȣлȣi niшte чete de пasъpi kape se nȣtpeskŭ nȣmai d'aчeste insekte stpikъtoape, шi mikшopîndŭ nȣmъpȣлŭ лopŭ, se pestatopniчeшte ekȣiлiвpȣлŭ шi apmonia în toate pamȣpiлe domenȣлȣi animaлŭ шi вeцetaлŭ. — Aiчi вedemŭ ȣnŭ noŭ apgȣmentŭ kъ natȣpa a шtiȣtŭ пpetȣtindenea sъ kȣmпъneaskъ пpodȣkцiȣnea шi пepdepea; a шtiȣtŭ totŭ d'aȣna sъ adȣkъ pemediȣлŭ împpeȣnъ kȣ pana. Kîndŭ întpe animaлe se iveшte вp'ȣnŭ tipanŭ împoвъpъtopŭ, se gъseшte шi aлtŭ tipanŭ kape'лŭ tipaniseшte шi пe dînsȣлŭ. (Va ȣpma).